

KRANJSKI ZVON

ŽUPNIJSKI LIST ZA KRANJ IN OKOLICO.

Izdaja: mestni župni urad v Kranju.
Izhaja zadnji teden v mesecu.

L. 1931. Št. 5.

Posamezna šte. 2 Din.

Naša bolest.

Zadnji meseci so v Sloveniji silno bogati na — umorih! To je pač žalostna bilanca za Slovence! In če ima kdo le količkaj ljubezni do naroda, mora misliti, od kod in kako je to prišlo?!

Najgrša bestija med vsemi je pač znani Lakner, ki je hladnokrvno umoril sivolasega župnika v Mengšu. Niti polnoleten fant, pa tak zločinec! Pa če beremo o njegovi mladosti in njegovem življenju, vidimo to značilno potezo: Prezgodaj je moral od doma, po svetu se je potikal brez vzgoje in nadzorstva in imel več „punc“ . . . Svoji ljubici je za oropani denar kupoval darila in se z njo zabaval . . .

Druga bestija nič boljša od prve, je zloglasni Mohorko, ki je poklal s sekiro celo družino na Štajerskem. Bil je sin matere, ki je imela tri nezakonske otroke, moral je zgodaj po svetu s trebuhom za kruhom, brez prave vzgoje, brez osrečujoče ljubezni očeta in matere. Tudi ta je imel „ljubice“ po raznih krajih.

Njegov pajdaš in tovariš Hriberski je nezakonski sin Eve, ki je tudi rastel, kakor Mohorko in kakor rastejo neredko nezakonski otroci. Bil je že večkrat kaznovan radi tatvine in vloma. Tudi ta je zahajal k „dekletu“, ki mu je oprala celo okrvavljeno obleko . . .

Ihanski kralj na Betajnovi! Ivan Hribar iz Ihana je že leta in leta strahoval okolico, zastrupljal mladino in jo pohujševal in končno zapeljanemu dekletu prerezal vrat, ker ga ni hotela ubogati, da bi umorila nerodno življenje, ki je bilo sad greha. Pijača, nečistost, zapeljevanje in končno umor, to je razvoj v zločinca.

V Mariboru je stal 17. aprila pred sodiščem mlad mož, ki je ustrelil svojo ženo. Pred poroko z umorjeno ženo je imel nesrečni mož z dvema drugima dekletoma dva nezakonska otroka in je bil že venerično bolan. Ko je bil v bolnici radi bolezn, ki si jo je nakopal z grehom, se je seznanil z dekletom, ki je bila tudi v bolnici radi venerične bolezn. Dekle je bila hči nezakonske matere, ki je imela več nezakonskih otrok; od mladosti zanemarjena, se je potikala po svetu in prišla v roke brezvestnim moškim in si nakopala v grehu bolezen. Tako sta se našli dve duši, omadeževani od greha in oropani zavesti o dostojanstvu zakona, očetovstva in materinstva. In Friderik in Ana sta se poročila. Pa komaj eno leto sta živela v zakonu, ki je bil že ob začetku nesrečen. Rodil se je otrok, nesrečno dete, ki ne ve, kdo je njegov oče! Matí je zabrusila v obraz svojemu možu, da on ni oče njenega sina. In to je ubogega moža tako razburilo, da je potegnil revolver in ustrelil svojo ženo. Tako se je končala tragedija dveh bitij, slabo vzgojenih, zraslih v grehu in nečistosti . . .

In pred kratkem sem bral v nekem listu članek z naslovom: „Naša bolest“, kjer piše o naših dekletih v Zagrebu sledeče:

„Četrta v mesecu . . .

Naša dekleta legajo v neblagoslovljeni grob: neizpovedane, neskesane. Ne čuje njih zadnje žalosti oče, ne otrne njih zadnje solze mati, ne skriva jih v svojo zemljo domovina . . .

Šle so z doma . . . Poletele iz očetove hiše . . . Verjele so v tujini besedam, kakor doma. Besede pa so lagale: trgale so vero v človeka, vero v domovino, vero v Boga. In ko so se zrušile pod težo razočaranj, so odšle na ulice, v beznice, v blaznice . . .

Tam se končava pot naše krvi. Ali pa v neblagoslovljeni zemlji na zagrebškem pokopališču.

Greš zvečer po zagrebški ulici; vstavi te znan glas. Kakor ranjen ptič v domačih logih: Gospod, za deset dinarjev . . . Lačna sem. No mati, zapri oči, lezi v pokoj, prej ko slišiš, kje je tvoja hči.

Greš mimo kleti. Hripavi glasovi, a nad vsemi poje ženski glas slovensko pesem. Deklica od naše zemlje poje našo sramoto. In se zaleta iz rok v roke . . .

Greš po ulici. Šepetajo si ljudje. Strup je pila in umrla.

Kdo, gospoda?

E, jedna Slovenka . . .“

En, mesec — štiri!

Komu bi se ne krčilo srce v bolesti, ko gleda pred seboj propast naše krvi, naše mladine, naših duš . . .

Ne bom razpravljal, kako je to, da gre toliko naše mladine od doma po svetu. Tudi revščina je kriva, a tudi preveliko poželenje . . . Toda dejstvo je tu, da jih mnogo odhaja in še več prihaja med nas mladih, neizkušenih, nezgojenih . . .

Naša dekleta prihajajo v Zagreb poštena in verna, a propadajo v morju nemoralnosti. Pa se naši bratje zgražajo nad propalimi Slovenkami, kakor da smo jih mi pokvarili. Mesto da bi jokali nad svojo kugo, ki pokvarja našo kri, se zgražajo nad tem, da se toliko neizkušenih bitij okuži v njih sredini . . .

In v naše mesto prihajajo, v velikem številu prihajajo iskati kruha, sreče, dela . . . Premalo vzgojeni, premalo utrjeni za pokvarjeni svet in zato se jih toliko izgubi . . . Tako bi potrebovali očetove besede, materinega svarila, a ga pogosto ni, ki bi jih svaril in jim kazal pot sreče. Ali jih vidite, kako se neredko vzgajajo za vlačuge, zapeljivce in morilce? Po gostilnah pozno v noč, po samotnih ulicah „promenirajo“, po okoliških gozdičih „se sprehajajo“. In posledice?! Ah, pojdite enkrat vprašati h kateremukoli naših zdravnikov, povprašajte g. sodnike, kaj se godi? In ko bi mogel in smel odpreti župnik oni zvezek, kjer ima popisane sadove zapeljevanja, nesreče greha, bi se marsikomu zježili lasje . . .

V imenu naših slovenskih mater in očetov, ki morajo poslati otroka, mladega otroka v tujino, v imenu slovenskega naroda, v imenu zveličanja neumrjočih duš, v imenu Jezusa Kristusa vas prosim vse, ki imate na stanovanjih

našo mladino, po svojih močeh preprečujte pohujševanje, pijančevanje, ponočevanje, samotno shajanje . . . Ne jemljite pod streho pohujšljivcev in zapeljivcev, ne jemljite v hišo nočnih veš, ne pustite mladine v družbo ljudi, ki niso prežeti vere in morale . . .

Svet se tako rad zgraža nad zločinci, nad propalimi dekleti, a kako malokrat se spomni na to, da je ta bitja vzgojila družba „poštenjakov“.

Zagrebski listi se neredko zgražajo nad propalimi Slovenkami; a ne pomislijo, da jih je okužil in upropastil Zagreb s svojo nemoralnostjo. Mesto, da bi sebe bičali, pa mečejo blato na uboge žrtve nemoralnega ozračja, ki jih je zastrupilo . . .

Ali bi ne bilo tudi za Kranj in okolico sramotno, če bi se zgražali nad tem ali onim izgubljenim mladeničem in pokvarjenim dekletom, če bi sami ničesar ne storili, da se omeji med nami kuga nemoralnosti in pohujšanja?

Izprašujmo si vest, koliko smo storili in koliko opustili v tem delu za poštenost naše mladine, za odvrnitev pohujšanja?!

Za domače v tujini.

Pred kratkim sem slišal uničujočo sodbo o naših izseljencih v Ameriki. Mož, ki je živel in deloval tam med našimi rojaki nad dvajset let, je pravil, da po njegovem mnenju propade versko in moralno 80% naših ljudi, ki se naselijo v Ameriki.

Po naši domovini je mnogo družin, katerih očetje so šli v Ameriko, da bi zaslužili toliko, da bi mogli preživeti svojo družino, da bi poplačali dolgove, da bi si morda ustanovili boljše življenske pogoje. Priznati moramo, da so nekateri res dosegli, kar so želeli, da so se vrnili nazaj k družini in si gospodarsko opomogli. Niso pa tudi redki, ki so par let še pisali domov, pošiljali zasluženi denar nekaj časa ženi in otrokom, polagoma pa so pozabili, pustili ženo in otroke v največji bedi in danes niti ne vedo, ali je še oče živ ali ne, ali jih smatra še za svoje ali ne . . .

Imamo tudi slučaje, ko je odšel mož v tujino še kot dober in zvest mož, kot skrben in ljubeč oče, pa se je vrnil po nekaj letih kot popolna propalica.

Še večkrat pa se kaj podobnega zgodi s sinovi, z mladimi in neizkušenimi mladeniči in dekleti.

Kolikokrat moramo duhovniki poslušati pritožbe naših mater o svojih sinovih: „Ja, dokler je bil doma, je bil dober, priden, je rad molil, je hodil večkrat k zakramentom, ko pa je prišel od vojakov, iz vojske, iz tujine, pa je čisto drugačen: ne hodi v cerkev, noče ne delati, ne moliti in ne ubogati.“

Koliko duš se nam izgubi v tujini!

Do skrajnosti bi pač ne smel mož od žene, oče od svojih otrok v tujino in ne mladina od domače hiše!

Pa če je že nujno, da se mora ločiti mož, oče od družine, sin in hči od staršev, potem je pač treba vse storiti, da se prepreči moralna propast naših ljudi v tujini. Kaj je treba storiti?

Pred vsem je treba, da gre naš človek v svet k poštenim, vernim ljudem. Posebno je na to treba paziti staršem, da gre njih otrok v dobro družino, v pošteno okolico. Družba in okolica ima na mladega človeka silno velik vpliv. Če pošljete svojega otroka v slaboverno družbo, med drugoverce, med moralno propadle ljudi, ali tudi med mlačneže, vam postane skoro gotovo tudi vaš otrok kmalu podoben družbi, v kateri živi. Zato je treba posebne pažnje na to, kje bo stanoval, kakšen je mojster, kakšna gospodinja, kakšna družba, kakšna celo župnija, kamor gre sin od hiše.

Ko gre kdo v tujino, naj se pride pred svojim odhodom posloviti v župnišče. Marsikak nauk duhovnikov bi bil potreben za mladega človeka, ki odhaja iz domače župnije v tujino! Treba ga je opozoriti na verske in moralne dolžnosti;

na nevarnosti, ki prete njegovi veri in poštenosti. Koliko naših fantov in deklet v tujini zabrede, ker niso bili o pravem času opozorjeni na nevarnosti sveta! Potrebno je opozorilo posebno radi spolnih zablod! Nekoč sem nekega dijaka, svojega učenca, pred odhodom k vojakom opozoril na gotove nevarnosti, na venerične bolezni, ki si jih mnogi nakopljejo . . . Ko je prišel od vojakov, me je prišel obiskat in mi rekel: „Zelo sem vam hvaležen za opozorilo, vse je tako, kakor ste mi povedali, koliko fantov propade, mene je vedno spremljalo vaše svarilo in opozorilo.“

Pri nas v Kranju je premalo zveze med župnikom in našo mladino. Koliko fantov odhaja k vojakom v tuja mesta, v službo v tuje dežele, pa kako so redki, ki bi prišli pred odhodom po slovo v župnišče, ali pa k gg. kaplanom! Pri nas bi bilo treba več družinskega razmerja med farani in duhovščino! Kako lepo, iskreno in družinsko razmerje med duhovščino in verniki sem imel priliko opazovati v Porenju v Nemčiji! Tam je res duhovnik kakor oče v družini, okrog katerega se zbira kakor družina — vsa župnija od mladega do starega; zato pa ostajajo porenški Nemci v tujini vse drugače zvesti svoji veri in poštenosti, kakor pa naši ljudje!

Pred nekaj meseci sta prišla v naše župnišče prositi prenočišča dva nemška fanta, obrtna pomočnika. Ko prenočita in zjutraj vstaneta, jima pokažem obednico, kjer bi dobila zajtrk, pa pravita: „Midva greva najprej v cerkev, potem šele zajtrkujeva.“ Pred par leti sem bil v Kölnu v Kolpinghausu. Tisti dan je prenočevalo tam triinštirideset fantov, pomočnikov, ki so na svojem popotovanju prišli tja iz vseh nemških dežela. Vsi so šli zjutraj k sv. maši in vse sem med mašo obhajal. Takrat se mi je zjasnilo, zakaj Nemci tudi v tujini v tako velikem številu ostanejo zvesti svoji veri, domovini in morali. Katoliška mladina se tam oklepa duhovnika in kamor pride, povsod najde dom, povsod se oglasi pri duhovniku, povsod dobi prijazen sprejem in za to mu tujina ni mrzla pohujšljivka, ampak le učiteljica za življenje. V ogromni večini prinašajo nemški pomočniki iz Porenja seboj priporočilo svojega župnika ali svojega krščanskega društva in vsak, ki ima le nekoliko krščanskega duha, jih z veseljem sprejme na potovanju pod streho, jim oskrbi službo, varno prenočišče in dobro stanovanje!

Kako je pa pri nas in z našimi izseljenci?!

Nekateri so v domači župniji še precej dobri, ko pa pridejo v tujino, na vse pozabijo: na vero, na Boga, na službo božjo . . .

Ko je v tujini nekoč opozarjal slovenski duhovnik naše delavce, da so vendar katoliki, da so tudi v tujini dolžni moliti in hoditi k sv. maši in zakramentom, pa je dobil značilen odgovor: „Sem smo prišli kaj zaslužiti, ko bomo pa domov prišli, bomo pa zopet hodili v cerkev.“

Kolikokrat dobim v Kranju dekle, ki je bila doma dobra kongreganistinja, tu se pa ne zgleda, ne v župnišču, ne pri voditelju Marijine družbe, ne hodi k shodom in živi, kakor da bi ne bila Marijin otrok . . . Pa jo vprašam: „Kaj nisi doma hodila k shodom?“ „Seveda sem, doma sem redno hodila k shodom in zakramentom, tu pa ne; ko bom pa domov prišla, bom pa zopet redno zahajala.“ Taki so neredko naši ljudje! Doma so še dobri, v tujini pa podivjajo, se zanemarijo in propadejo. Če opazujete življenje naših ljudi po francoskih industrijskih mestih, ali pa po nemških premogokopih, ali pa po ameriških župnijah, povsod več ali manj ista slika!

Pred odhodom v tujino, naj bi torej vsak faran prišel v župnišče, ali če se bolje pozna z gosp. kaplanom, pa k njemu. Za pot dobi dober nauk, morda kak spomin — podobico ali svetinjico, in tudi priporočilno pismo, s katerim se mora zglasiti pri župniku dotičnega kraja, kamor se preseli. Tam mu more zopet dotični župnik pomagati s svetom, oskrbeti pošteno stanovanje in družbo in ga vpeljati v farno občestvo, da se takoj počuti v novih razmerah kot domačin, kot otrok družine, kot enakoveren član župnije.

Posebno pa morajo domači skrbeti za to, da ostanejo v stalni pismeni zvezi s članom družine, ki je odšel v tujino.

Treba je, da od doma pogosto poročajo o vsem, kaj se doma godi, da ga opomnijo tu in tam na verske dolžnosti, povprašajo o moralnem življenju. Nič ne škoduje, če dobi človek od doma v lepi obliki malo pridige. Koliko deklet, fantov in tudi mož se tako ohrani v tujini, če jim stoji vedno pred očmi ljubeča žena, skrbna mati, oče, brat ali sestra! Spomin na dom ima na človeka velik vpliv; domača beseda, izgovorjena z ljubeznijo, premore mnogo, prepreči mnogo greha in daje moči v borbi za življenje in zveličanje.

Jasno je, da je sveta dolžnost domače družine, da se pri vsaki molitvi, zjutraj in zvečer, spominja svojih članov v tujini. Kako prijetna zavest je to za človeka med tujim svetom, če ve, da doma moli za njega dobra žena, otroci, starši, bratje in sestre . . .

Med vojsko mi je pravil neki mož, kako ga je to bodrilo, ko se je zvečer spomnil: v tem času doma molijo in pri molitvi vsi na me mislijo, vsi za mene molijo.

Če posamezne člane družine ločijo celi kontinenti, morja, reke, države in narodi, eno jih mora vedno družiti: ljubezen, posebno ona ljubezen, ki se v Bogu združuje preko vseh gora in morja. Kako lepo so včasih pisali naši ljudje v tujino s svojo okorno roko: „Predno vzamem pero v svojo desno roko, te pozdravljam jaz, oče, mati, bratje in sestre preko gora in morja, preko rek in potokov, čez travnike in gozdove . . .“

Vez med družino in članom družine v tujini mora ostati vedno živa, kar bo dalo izseljencu veliko oporo v borbi za vsakdanji kruh in za zveličanje duše.

Dobro je tudi, če pošiljajo domači svojcem v tujino domače liste in slovenske knjige. Potom domačega berila se zelo goji vez z domovino. Pri nas imamo svoj župnijski list, Kranjski zvon. Kako vse kranjske rojake v tujini zanima, kaj se godi doma, kako živimo, napredujemo, kdo je umrl, kdo se je poročil! Prav je, če vsaka družina pošilja svojcu v tujini Kranjski zvon. Pošiljanje lista je čisto enostavno. List se zgane in dene v večjo kuverto, ki ostane nezalepljena in se na spodnji rob kuverte zapiše „tiskovina“, pa se pošilja tako list po znižani poštnini. Za našo državo se nalepi le znamka za 25 par! Če bi bilo komu neprijetno, lahko za svojca v tujini naroči list tudi v župnem uradu. Že večkrat sem imel priliko opazovati, da niso bili naši ljudje ničesar v tujini tako veseli, kakor domačega lista, ki jim je prinesel sliko domačega življenja, vesti o življenju in umiranju, o porokah in drugih novicah iz domače župnije. Pošiljajte torej vsakemu svojcu v tujini naš list! Tako boste budili spomin na domačo hišo, ohranili vez z domovino, budili spomine mladosti, vere, cerkve in tako tudi budili v dušah versko življenje. Morda nimajo naši ljudje v tujini prilike, da bi kdaj slišali slovensko besedo, ne pridige, ne svarila, ne nobene verske spodbude. V domačem listu pa bodo dobili vsaj nekoliko verskega pouka, spodbude za versko življenje in pa tudi vedno svež spomin, da so sinovi matere Slovenije, katere tudi v tujini ne smejo pozabiti in se je ne sramovati.

Skrbimo torej, da bo med nami in izseljenci več zveze, ki bo pomagala svojcem v tujini ohraniti slovensko zavest in materino vero v duši.

K. J.

O svetem krstu.

(Konec.)

Zakrament sv. krsta more prejeti vsak živ, ne še krščen človek. V cerkvenem zakoniku pa nam cerkv. oblast podaja nekatere določbe in pogoje za veljaven, ozir. dopusten prejem sv. krsta. Cerкви namreč še ni dovolj, da so spolnjeni vsi pogoji, da je zakrament veljaven, ona namreč popolnoma upravičeno zahteva, da je vse kar je v zvezi s sv. zakramentom polno spoštovanja in svetosti, kot je primerno za tako vzvišeno, sveto dejanje. — Vsak kristjan pa mora biti poučen o teh določbah, da ne pride potem do ne-

soglasja in nesporazuma, če duhovnik v imenu cerkve zahteva, da se spolni cerkveno pravo, da imajo verniki razumevanje za zahteve cerkve, da pokažejo spoštovanje do cerkvenih določb, da spoznajo, da mora biti sveto vse, kar je v zvezi s svetim dejanjem. Potrebno pa je poznanje cerkvenih določb tudi vsled tega, da v težjih ali pa nujnih slučajih verniki sami pravilno ukrenejo, da hitro in prav poskrbijo za neumrjoče duše novorojenih.

Prejemnik sv. krsta.

Otrok, ki še ni pri pameti, nima svoje volje, da bi se krstu upiral. Zato more krst prejeti veljavno in dopustno, ne da bi sam izpolnil kake pogoje. Otrokom enaki so od rojstva blazni, ki se nikoli ne zavedajo. Krščujejo se kakor otroci. Tudi oni so ljudje z neumrjočo dušo, za katero smo prav tako dolžni poskrbeti.

Da more duhovnik otroka krstiti, pa mora imeti nekako poroštvo, da bodo otroka res vzgajali v katoliški veri, kajti milost, ki jo prejme novokrščeni, naj raste in rodi sadove in naj ne bo kot biser, ki ga brezvestni vržejo svinjam. Pri katoliških starših je poroštvo že samo po sebi dano, čeprav starši sami pogosto odgovornosti zadostno ne spoznajo. Drugače je pa pri nekatoliških ali celo pri nevernih ali nekrščenih starših.

Če so starši neverni ali nekrščeni, potem naravno pravo ne dovoljuje, da bi kdo krstil otroka brez vednosti ali pa proti volji staršev, razen v skrajni smrtni nevarnosti. Po naravi imajo namreč starši prvo pravico do svojega otroka; če pa pustimo potem otroka pri starših, bi rastel v neveri brez krščanske vzgoje.

Ako pa otrok nekrščenih staršev ni v smrtni nevarnosti, ga smemo krstiti v sledečih slučajih, ako poprej poskrbimo za katoliško vzgojo: a) če starši ali varuhi, ali vsaj eden od njih, v to privolijo, b) če otrok nima ne staršev, ne varuhov ali pa, če so ti izgubili pravico do otroka, oziroma je ne morejo izvrševati. — Če je otrok nevernih staršev že pri pameti, pa želi krščen biti, ima pravico, da se mu sv. krst podeli tudi brez vednosti in proti volji staršev. Potrebno pa je v teh slučajih zelo previdno ravnati.

Cerkev ima pravico krščevati otroke krivovercev, ločenih kristjanov in odpadnikov, to je staršev, ki so prejeli sv. krst, a ne v katoliški veri ali pa so od nje odpadli. Vendar pa cerkev te pravice ne izvršuje, ker ne more zabraniti, da ne bi nekatoliški starši vzgajali otrok v krivi veri. Zato veljajo v praksi zanje ista načela kot za otroke nevernih staršev, ki niso kristjani.

Če je le eden roditelj katoličan, to je v mešanih zakonih, se otrok mora krstiti po katoliškem obredu in katoliški roditelj je dolžan skrbeti za katoliško vzgojo otrokovo.

Krst v sili.

Slovesen krst sme deliti župnik v svoji župniji ali od njega pooblaščen duhovnik. V smrtni nevarnosti pa sme krst podeliti vsak človek doma in izvrši samo to, kar je nujno potrebno, da je krst veljaven: oblije trikrat otroka z vodo in obenem govori: Jaz te krstim v imenu Očeta in Sina in sv. Duha. Za ta privaten krst se rabi blagoslovljena voda, ki naj jo ima vsaka krščanska hiša; če je pa ni na razpolago, velja prav tako navadna, čista voda. — Ako pozneje nevarnost premine, so dolžni prinesiti otroka v cerkev, da duhovnik dopolni vse obrede in radi gotovosti otroka pogojno še enkrat krsti. Strogo dolžnost, da so v teh stvareh natančno poučene imajo pred vsem babice, ki naj pri krstu vedno povedo, če so morda otroka že doma v sili krstile. Pri pristojnem župniku naj vedno vprašajo, če jim kaka stvar ni znana. V teh stvareh morajo biti vestne in natančne, kajti gre za večno srečo neumrjočih duš.

Pogojno se krst ponavlja vedno pri otrocih, ki so bili v sili krščeni in pri krivovercih, ki se vračajo v katoliško cerkev. Potrebno je namreč, da smo pri sv. krstu popolnoma gotovi, ker je to najpotrebnejši zakrament in ni brez njega mogoče stopiti v nebeško kraljestvo.

Po cerkvenem pravu je župnik dolžan skrbeti, da novokrščenec prejme krščansko ime. Če tega ne more doseči, mora dodati otroku ime kakega svetnika in vpisati v krstno knjigo obe imeni. V tej stvari naj verniki ne delajo duhovniku težav, če spolni svojo dolžnost in naj imajo razumevanje za upravičene zahteve cerkvenega prava. Zdržijo naj se pa še posebno neutemeljenega podtikanja, kadar ni umestno, saj duhovnik sam dobro ve, katero ime je krščansko in je ime svetnika in morajo biti duhovniku hvaležni, če poskrbi otroku za svetega patrona in priprošnjika v nebesih.

O botrih pri sv. krstu.

Že od nekdaj je v cerkvi navada, da so pri krstu navzoči tudi botri. Zavedati pa se morajo, da s tem prevzamejo do otroka gotove dolžnosti in pravice. Namesto otroka so botri priče, da hoče krščenec iz čistega nagiba prejeti sv. zakrament in hoče živeti po Kristusovi veri. Zato morajo tudi oni odgovarjati na vprašanja, ki jih duhovnik stavi otroku.

Prvo dolžnost, poučevati in vzgajati otroka v katoliških resnicah imajo starši. A če boter dozna, da starši dolžnost krščanske vzgoje zanemarjajo, mora, v kolikor je mogoče, poskrbeti za otroka. Biti boter torej ni zgolj formalna slovesnost pri sv. krstu, ampak je odgovornost za otrokovo krščansko vzgojo, kar botri sami tudi indirektno potrdijo, ko odgovarjajo na duhovnikova vprašanja. — Boter stopi s svojim varovancem tudi v duhovno sorodstvo, ki je razdiraven zakonski zadržek. Vsled tega cerkev zdaj ne dovoljuje več nego enega botra in eno botro, da ne bi bilo preveč vernikov vezanih med seboj po duhovnem sorodstvu.

Pogoji, da more biti kdo veljavno za botra:

- 1.) biti mora krščen in pri pameti in imeti mora namen, da hoče sprejeti dolžnosti botra.
- 2.) biti mora član katoliške Cerkve, ne krivoverec, ne ločen kristajn; tudi ne tak, o katerem je cerkvena oblast posebej izjavila, da je izobčen in torej nesposoben za botra.
- 3.) za botra ne morejo biti starši svojim otrokom, ne mož svoji ženi ali obratno.
- 4.) botra more izbrati ali krščenec sam, ali njegovi starši oziroma varuhi in če teh ni, duhovnik, ki krsti.
- 5.) med krščenjem mora boter otroka držati ali se ga vsaj dotakniti.

Drugi so pa pogoji, da je kdo sicer veljavno boter, toda nedopustno in ga mora zato duhovnik zavriniti, ako bi hotel sprejeti dolžnosti botra:

- 1.) Boter mora biti že v 14. letu, razen če duhovnik drugače ne odloči.
- 2.) Ne sme biti za botra, kdor je izobčen vsled znane velike pregrehe, ki so našete v cerkvenem zakoniku, čeprav ga cerkev ni izrecno obsodila; prav tako ne sme biti boter, kdor je izgubil dobro ime vsled splošno znane, javne pregrehe.
- 3.) Poznati mora vsaj glavne verske resniče.

Ker so botri odgovorni za svoje dolžnosti in ker so njihove dolžnosti svete, je cerkev upravičena, da ne pripusti za botra vsakogar, ki bi lahko otroku več škodoval kot pa koristil. Zato morajo verniki te cerkvene določbe vedno spoštovati in upoštevati, ker so samo izraz velike skrbi naše sv. matere katoliške Cerkve, ki jo ima do svojih otrok.

Župnija Kranj.

Oznanila za majnik.

Zadnja sv. maša ob delavnikih bo pričeni s 1. majem ob 7:30.

Šmarnice se vrše v župni cerkvi v Kranju vsak dan ob 7:30. zvečer od 1. do 15. maja; od 16. maja dalje pa ob 8. uri zvečer.

1. **Sv. Filip in Jakob, ap.**, prvi petek v mesecu, ob 6. zjutraj sv. maša z blagoslovom.

3. **IV. ned. po veliki noči**, služba božja po navadi prva ned. v mesecu, 6. sv. maša z blagoslovom, skupno sv. obhajilo za moške. Zvečer se sv. R. T. izpostavi ob 7. uri in se moli ura molitve, nato se berejo šmarnice in se prenese Najsvetejše k šmarničnemu altarju, kjer so pete litanije.

Ob 9. je sv. maša za gasilce.

10. **V. ned. po veliki noči**, služba božja po navadi. Pri šmarnicah slovesen sprejem otrok v Marijin vrtec.

11. **Ponedeljek v prošnjem tednu**, zjutraj ob 5:30 sv. maša v župni cerkvi, nato gre procesija na Pungrat, kjer je sv. maša s pridigo.

13. **Torek v prošnjem tednu**, ob 5:30 sv. maša in nato gre procesija na Rupo.

13. **Sreda v prošnjem tednu**, procesija gre na Premskovo.

14. **Vnebohod**, zapovedan praznik, ob 6. sv. maša z enim in ob 10. z dvema blagoslovoma, ob 10. peta sveta maša. Vesoljna odveza za III. red po 6. sv. maši.

15. Pričetek devetdnevnice na čast sv. Duhu.

17. **Nedelja v osmini Vnebohoda**, služba božja po navadi.

Urne sv. maše: 18. v Čirčičah, 19. na Hujah, 20. na Rupi ob 6. uri.

23. **Vigilija k binkoštnemu prazniku**, strogi post, ob 6:30 blagoslov krstne vode, nato peta sv. maša.

24. **Binkoštna nedelja**, ob 6. in 10. sv. maša z dvema blagoslovoma, ob 10. slovesna sv. maša, pred 10. sv. mašo se zapoje: Pridi Sv. Duh, po 6. maši vesoljna odveza za III. red, **pri vseh opravljenih dopoldan in popoldan je darovanje za cerkev.**

25. **Binkoštni ponedeljek**, nezapovedan praznik, sv. maše po navadi.

26. **V Šmartnem sv. maša za Čirčiče ob 7:30.**

27., 29., 20. **Kvaterni dnevi**

31. **Praznik presv. Trojice, god župnih patronov sv. Kancijana in tov., celodnevno češčenje presv. Rešnjega T.** Ob 6. se izpostavi Najsvetejše, ki ostane izpostavljeno do končanih šmarnic, ki se zaključijo s slovesnimi petimi litanijami in zahvalno pesmijo. **Darovanje za župno cerkev bo pri vseh opravljenih dopoldan in popoldan.**

Uro molitve naj molijo: Od 11. do 12. ure bližnji sosede, od 12. do 1. III. red, od 1. do 2. šolska mladina, od 2. do 3. ženska Marijina družba, od 4. do 5. možje in mladeniči, od 5. do 6. naši zavodi, od 6. do 7. dijaki, od 7. do 8. skupna ura molitve.

Zjutraj skupno sv. obhajilo za dekleško Marijino družbo.

Binkoštni ponedeljek bo na sv. Joštu letni shod za fante in može, kamor vabimo vse moške.

Razno.

Pevska produkcija cerkvenih zborov v nedeljo, dne 19. aprila, se je kar lepo izvršila. V župni cerkvi so pri petih litanijah M. B. krasno peli združeni pevski zbori. Tu se je videlo, kako lepo bi bilo, ko bi pri sv. maši in pri petih litanijah pela vsa cerkev. Za to bomo pač morali skrbeti, da se tudi pri nas polagoma udomači ljudsko petje in bi pela vsa cerkev pri raznih cerkvenih opravilih. Ob 3:30 se je vršil v dvorani Ljudskega doma pevski koncert, kjer je nastopilo 8 pevskih zborov, ki so pokazali, da je cerkveno petje po naših župnijah na precej veliki višini. Sicer ne moremo pričakovati od podeželskih in vaških zborov toliko, kolikor zmorejo mestne župnije, a moramo reči, da so se tudi pevski zbori iz kmetskih župnij kar dobro odrezali. Dvorana Ljudskega doma je bila pri prireditvi tako nabito polna, kakor morda še nikoli. Kar tiče domačih zborov župnije Kranj in Šmartno, naj v našem listu konstatiramo, da sta oba zbora zelo dobro rešila svojo nalogo. Šmartin-

ski pevski zbor kaže zadnje čase zelo velik napredek, glede sočnosti in prijetnosti glasov je bil gotovo med prvimi, Kranjski pa je imponiral s svojim sigurnim in discipliniranim nastopom in preciznim izvajanjem posameznih skladb. Naj bi pač ta nastop vzbudil pri župljanih več zanimanja za cerkveno petje, ki predstavlja najlepši del naše slovenske kulture, pri pevcih pa vzbudil veselje do še večjega napredka in za nadaljne žrtve. Priznati moramo, da v župniji med vsemi največ žrtvujejo za cerkev in službo božjo cerkveni pevci, ki nastopajo vsak praznik vsaj po dvakrat v cerkvi in žrtvujejo več večerov za skušnje.

Altarna slika na Pungratu je popravljena. Restavriral jo je g. akademični slikar Matej Sternen v Ljubljani, ki je računat za delo Din 5000, katere je v ta namen prispevala mestna občina v Kranju. Za velikodušni dar se mestnemu predstojništvu iskreno zahvaljujem. Slika, ki predstavlja „kužne patrone“, je silno dragocena. G. Sternen jo je cenil na najmanj Din 200.000! To je pač najlepša umetnina, kar jih imamo v Kranju.

Načrt za stolp na Pungratu je gotov. Izvršil ga je g. profesor arh. Vurnik. Tudi proračuni za renovacijo vse cerkve so v glavnem že gotovi in upamo, da se letos Pungrat temeljito popravi.

Velikonočna procesija je bila tudi letos prav lepa in mnogoštevilna. Želeti pa bi bilo, da bi bilo manj radovednežev ob strani in da bi se isti lepše obnašali. Letošnja procesija je zopet pokazala, da v mesto ne spadajo več ona velika bandera, ki jih komaj nosijo trije močni možakarji, ker se na več mestih zaplete bandero med električne in telefonske žice, kar je neprimerno in tudi nevarno. Nova bandera bodo morala biti manjša, lažja in primernejša za prenašanje.

Baraga — svetnik! Med ameriški Slovenci se je že lansko leto pričelo živahno delo za proglasitev svetnikom slovenskega misijonarja in škofa Barage. Letos je prišla v Jugoslaviji tozadevno akcijo misijonska pisarna v Ljubljani. Škof Baraga je deloval tudi kot kaplan v Šmartnem pri Kranju in sta bila s tedanjim župnikom v Kranju velika prijatelja, zato se spodobi, da se obe župniji — Šmartin in Kranj — z vso vnemo pridružita delu za proglasitev Baraga svetnikom. Po naši škofiji se bodo pobirali podpisi za beatifikacijo Barage. Po naši župniji bomo poslali od družine do družine polo v podpis in pričakujemo, da se vpišejo pač kolikor mogoče vsi verniki.

Mrtvim proglašen je od dež. sodišča v Ljubljani Kokalj Josip, roj. 9. marca 1897. na Klancu.

Ljudsko štetje, ki se je vršilo tekom aprila na podlagi stanja dne 1. aprila je pokazalo sledeče stanje naše župnije: **V mestu Kranj** jo 4201 prebivalec in sicer 1953 moških in 2248 ženskih, torej je žensk v Kranju za 295 več kakor moških. Po državljanstvu je v mestu 3843 Jugoslovancev in 358 drugih državljanov. Po veri je v mestu rimokatolikov 4075, pravoslavnikov 26, evangeljskih 32, židov 15 in raznih drugih 53. Po jeziku je v mestu Slovencev 3919, Srbohrvatov 57, Nemcev 86, Madjarov 4, drugih 135. Ker pa spada del mesta pod župnijo Šmartin, naj omenjamo, da stanuje v Jugočeški in na Gorenji Savi — v župniji Šmartin 358 oseb in sicer med temi 5 pravoslavnikov, 9 evangeljskih, 4 židje in 38 drugovercev. Nekatolikov je v celoti v mestu 126 in od teh jih stanuje na desni strani Save — v župniji Šmartin 43, Nemcev, Madjarov in drugih tujerodcev je v mestu 225, od teh jih stanuje na levi strani Save 92.

Čirčiče šteje 312 prebivalcev in sicer 145 moških in 167 ženskih.

Klanec ima 378 ljudi in sicer moških 166, ženskih 212.

Rupa šteje skupno 175 prebivalcev in sicer 85 moških in 90 žensk.

Premskovo ima skupno 722 oseb, 350 moških ter 372 ženskih.

Gorenje ima 99 ljudi, med temi 46 moških in 53 ženskih.

Huje 201 prebivalec, med temi 100 moških in 101 ženskih.

Vsa župnija šteje po zadnjem štetju skupno 5730 ljudi, in sicer moških 2672 ter ženskih 3058; tako je v župniji 386 žensk več kakor moških. Ko bi ne bilo ljudsko štetje ravno v najslabši konjunkturi in krizi, bi gotovo doseglo število stanovalcev v župniji 6000 oseb.

Glede veroizpovedi še nimamo podatkov iz občine Hrastje in Predoslje, zato še ni znano, koliko je v celoti drugovercev in tujerodcev v celi župniji.

Župnija Šmartin pri Kranju.

Oznanila.

1. maj. **Sv. Filio in Jakob ap.** Prvi petek v mesecu — sv. maša z blagoslovom. Začetek šmarnične pobožnosti, ki se bode obhajale po sledečem redu: Vsak delavnik ob pol 6. berilo iz knjige Dr. Jos. Jerše: Pozdravljena kraljica, potem sv. maša pri oltarju M. B. in litanije M. B. z blagoslovom. Ob nedeljah in praznikih bodo šmarnice zvečer ob pol 8.

Na Bregu bo vsako nedeljo in praznik Šmarnična pobožnost ob 4. popoldne.

3. maja. **IV. ned. po Vel. noči.** Zjutraj b. služba po navadi, sv. obhajilo za fante in može, ki so pristopili v apostolstvo mož, ob 9. sv. maša za gasilce, ob 9. tudi duhovno opravilo pri sv. Uršuli.

4. maja. **Sv. Florijan**, ob 6. pri sv. Joštu obljubljen sv. maša za Stražišče.

10. maja. **V. ned. po Vel. noči.** B. služba ob 6. in 9. v župni cerkvi ob 9. tudi pri sv. Joštu.

Procesija križevega tedna: V ponedeljek v Stražišče, v torek v Zgor. Bitinj, v sredo na Breg.

14. maja. **Vnebohod Gospodov.** B. služba ob 6. in 9. z blagoslovom. Pred prvo mašo vesoljna odveza, po maši skupno obhajilo Marijine družbe, popoldne ob 2. litanije Srca Jezusovega, ob 4. shod Marijine družbe, če bo lepo vreme na Bregu, sicer doma.

17. maja. **VI. ned. po Vel. noči.** B. služba obakrat po navadi.

23. maja. Zjutraj ob pol 6. šmarnice, po šmarnicah blagoslov krstne vode in peta sv. maša. Ta dan je zapovedan post.

24. maja. **Binkošti.** Sv. maša zjutraj z blagoslovom, ob 9. peta sv. maša z blagoslovom, ob 2. litanije Srca J. ob pol 8. Šmarnice.

25. maja. **Binkoštni ponedeljek.** Sv. maša zjutraj po navadi, ob 9. z blagoslovom.

26. maja. **Binkoštni torek.** Po maši obljubljen procesija na Breg, da bi nas Bog obvaroval toče in hude ure.

31. maja. **Praznik sv. Trojice — kvaterni ned.** Zjutraj B. služba po navadi, ob 9. z blagoslovom; ob 2. križev pot, molitve za mrtve in litanije. Zvečer ob pol 8. sklep šmarnic z zahvalno pesmijo.

Kronika.

G. Jakob Benedičič, vpok. župnik v Bukovščici se je naselil v Šmartnem pri Kranju.

Ljudska štetev.

Vseh prebivalcev v naši župniji se je naštelo 3571 in sicer 1646 oseb moškega, 1925 ženskega spola. — Pri zadnji ljudski štetvi l. 1921. jih je bilo 2465, torej se je prebivalstvo pomnožilo za 1107 oseb.

Po posameznih vaseh so tako-le razdeljeni (v oklepajih število prebivalcev pri zadnji ljudski štetvi):

Stražišče 1345 (863); Gorenja Sava 358 (272); Dru-lovek, Orehek 281 (199); Breg 157 (137); Zg. Bitinj 478 (359); Sred. Bitinj 345 (337); vasi pod sv. Joštom 208 (209).

Katoličanov je 3476, drugovercev pa 95, in sicer: 9 pravoslavni, 5 židov, 13 protestantov, 68 raznih drugih ver.

Po državljanstvu je 3571 jugoslovanov, tujih državljanov pa 258. 3075 oseb je pripoznalo slovenski materni jezik. — 21 srbohrvaški, 32 nemški, 2 madžarski, 141 razne druge, večinoma češki materni jezik.

Umrli v mesecu aprilu:

4. aprila. **Vilfan Franc**, p. d. **Zorza**, oženjen pos. v Zgor. Bitinju 21, star 53 let.

16. aprila. **Viljem Nemeček**, posestnik vrtiljaka, oženjen, star 57 let.

17. aprila. **Ivan Golob**, zak. sin hišnega posestnika v Šmarjetni Gori 21, star 4 mesece.

Poročeni v mesecu aprilu:

19. aprila. **Novak Janez**, rudar iz Trbovelj in **Jožefa Zámernik**, tovarniška delavka iz Luč pri Gor. Gradu.

25. aprila. **Bajželj Franc**, čevljar in **Helena Tepina**, pletilka, oba iz Stražišča.

26. aprila. **Blžjak Janez**, zidar iz Mavčič in **Albina Rozman** iz Stražišča 45.

27. aprila. **Mlakar Andrej**, tovarniški delavec in **Alojzija Bavec**, posestnika hči iz Starega Trga pri Ložu.

Arhivar Fran Pokorn:

Sigismund pl. Lamberg,

prvi ljubljanski škof; kranjski in šmartinski župnik.

(1463.—88.)

(Nadaljevanje.)

Doma je čakalo novega škofa obilo dela. Prva skrb mu je bila kot za čast božjo gorečemu možu za stolno cerkev sv. Nikolaja, ki je bila do sedaj le podružnica sv. Petra zunaj Ljubljane. Bila je majhna in slaba, treba jo je bilo popraviti in prezidati. Po kanoniških pravilih so se namreč smele škofije ustanovljati le v odličnejših mestih. Zato je papež Pij II. najprej podelil Ljubljani naslov „civitatis insignis“ in cerkev sv. Nikolaja ondi povzdignil v stolnico, katero je bilo pa še le treba v tako preurediti. Izdatno podporo pri tem delu sta mu poklonila cesar Friderik in cesarica Eleonora, kakor priča kronika P. Fajdige v ljubljanskem provincijalnem arhivu. Da bi tudi ljudje radi prispevali k prenovitvi cerkve, je papež Pij II. podelil vernikom razne odpustke v dušni blagor. Bistveno se potem stolnica ni spremenila do l. 1701., ko so zgradili sedanjo katedralo.

V to svrhu, da bi se stolnica kmalu uredila, je dobil škof pravico² od cesarja dne 24. sept. 1463. sekati les za stavbe in kurjavo v cesarskih gozdih, kositi travo na ljubljanskem barju in imeti dva ribiča na Ljubljani. Nad svojimi podložniki v Gornjem Gradu in na Goričanih je prejel škof najvišjo sodno oblast. Tudi je dobil pravico, da sme kanonično vmeščati stolnega prošta in dekana, ki ju bo cesar predlagal. Posebno značilno pa je papeževo dovoljenje z dne 22./6. 1463.³, da se praznik Marijinega spočetja v Ljubljani praznuje slovesno in s postom na dan vigilije. Vsem vernikom, ki se vdeležijo ta dan službe božje, podeli papež odpustek 7 let in 7 kvadragen.

Poleg stolnice je bilo treba novemu škofu tudi škofijskega dvorca. Že l. 1277.⁴ je koroški vojvoda Ulrik⁵

neko hišo z zemljiščem in kopališčem na tem kraju, kjer stoji zdaj škofov двореc, podaril gornjegrajski opatiji. Tu je menda sprva stanoval škof Sigismund, kadar je bival v Ljubljani, sicer v Gornjemgradu. Blizu stolnice je stala takrat tudi stara kaplanija, kjer je bival prej šentklavški kaplan, ekspozit šempeterske župnije. Cesar Friderik je to poslopje podaril škofu (1476.) in dovolil dne 29./7.⁶, da sme iz te in 3 drugih že prej kupljenih hiš ob stolnici záse in za svoje naslednike sezidati škofijski двореc, ki ga naj zveže s stolnico z mostovžem za svojo potrebo in ga oprostil vse davščine.

Dne 7. novembra 1477.⁷ je škof Sigismund pl. Lamberg kupil pristavo pred nižjim mostom (zdaj Francišškanski most) od meščana Melhiorja (Dawer) Sawr in njegove žene, torej zadaj za škofijo. Dne 24/1. 1466. že, pa je kupil dva dvora: Perkhenstain in Koschlakh. Kako je prvi ljubljanski škof potem uredil svoje bivališče, iz listin ne vemo. Mogoče se to delo vsled denarne stiske ob takratnih turških navalih ni izvršilo in še-le njegov naslednik, Krištof baron Rauber je zgradbo škofijskega dvorca po groznem potresu 1511. dovršil l. 1512.

Ko je l. 1461.⁸ Sigismund pl. Lamberg bil imenovan prvim ljubljanskim škofom je postal obenem tudi svetovalec vladarjev avstrijskih, kateri naslov so imeli potem tudi njegovi nasledniki, in dobil pravico pečatiti z rudečim voskom. Njegov grb imej dvoglavega kronanega orla na zlatem polju, za orlom in nad njim pa srebrno pastirsko palico. Bil je oproščen tudi vseh davkov in naklad, zato pa je moral ob nastopu svoje službe priseči cesarju zvestobo. Sodno oblast v svetnih zadevah je imel nad škofom le cesar.

Časi, ob katerih je škof Sigismund prevzel vladikovanje, niso bili veseli, pot mu ni bila nastljana z rožicami. Vse, kar je prejel, je moral še-le z bojem izvojevati. Hud boj je bil glade opatije v Gornjemgradu, ki je bila s cesarjevim in papeževim odlokom prideljena škofovi mizi v Ljubljani. Redovniki niso hoteli priznati škofa za rhovnega poglavarja svojega, četudi mu je sv. stolica podelila oblast nastavljanja priorja, ali ga odstavljati. Škof je takoj prevedel, da se s silo ne bo nič dosegel, zato je modro krenil na pot pogajanja. Neomajno sta mu stala ob strani cesar, ki je skrbel, da njegova ustanova pride v pravi red, in papež, ki je zagrozil redovnikom s kaznijo izobčenja, ki jih je tudi zadel. Redovniki so naposled sprevideli, da je ves upor zaman, zato so se l. 1463.⁹ udali, opat Gregor se je dne 11. okt. odpovedal opatiji, vsi pa so se dne 8. novembra poklonili škofu, priznali njegovo oblast in mu obljubili pokorščino. Isti dan so bili tudi odvezani od izobčenja. Škof nasprotno pa je vzprejel dane pogoje, da bo dajal opatu določeno provizijo do smrti 120 gold. letno, poravnal njegove dolgove ter skrbel tudi za njegove stariše i. t. d. Tudi se je določilo, da morajo redovniki vse ugrabljene in odnešene stvari, dragocenosti, urbarije, listine i. t. d. škofu točno vrniti in izročiti. Misliti je, da se je ta določba izvršila, sicer bi papež in cesar ne bila odnehala od kazni, ki so bile zagrožene vsem, kdor bi se bil kaj polastil od samostana. Vendar misli g. dr. Milko Kos, pisoč o gornjegrajskih rokopiših,¹⁰ da so jih prejkone večino uničili in odnesli ob priliki velike plenitve samostanskega imetja l. 1463. Da smo nekoliko na jasnem glede tega, naj omenim, da kažeta dva zapisnika v ljubljanskem knezoškofijskem arhivu 840 listin iz l. 1140 do 1776.) gornjegrajskega arhiva, ki so se l. 1870. oddale v deželni arhiv v Gradcu, mogoče tudi kake druge stvari, rokopišev urbarijev i. t. d. pa 218 iz l. (1426—1806.)

⁶ Mitteilg. d. hist. Ver. F. Krain 1854. str. 12.

⁷ Škof. arhiv: pergam. listina.

⁸ Dr. Grugen: Cerkv. razmere v 15. stoletju str. 45. in 46.

⁹ Ign. Orožen „Stift Oberburg“ I. a. str. (201-8).

¹⁰ Zbornik za umetnost in zgodovino VI. (1926.) str. 98. Tu se omenja pomotno tudi škof Jan. Krst. pl. Seebach mesto Peter pl. Seebach.

¹ Dr. Gruden Cerkevne razmere v 15. stol. str. 46.

² Zgodovinski zbornik col. 66.

³ Kopija v ljublj. muz. arhivu.

⁴ Dolničarjeva, Historia cathedr. ecel. Labac. str. 31.

⁵ To ni mogoče, ker je Ulrik umrl že 27./10. 1269. v Čevdatu.